

Commentaren op *Viveka-Chudamani*

Sundari Siddhartha

Dr. Sundari Siddhartha, MA, PhD, studeerde Sanskriet aan de Universiteit van Simla en Delhi en sinds haar pensionering werkt ze in het Internationale hoofdkwartier in Adyar, Chennai, India.

Ze werkt in de bibliotheek, boekhandel en redactie o.a. aan publicaties en aan (inter)nationale conferenties over het Sanskriet, filosofie, Tamil en theosofie (1979-2012).

Dit artikel gaat over de *Viveka Chudanani*, het kroonjuweel van onderscheidingsvermogen.

Deze spirituele tekst gaat onder andere in op het thema 'gebondenheid', wat in het artikel van Svitlana Gavrylenko, elders in dit nummer, eveneens wordt besproken.

Sankaracharya, de apostel van de Advaita Vedanta, schreef scholastieke en technisch complexe commentaren op de *Brahma Sutra*, de *Bhagavad Gita* en de *Upanishads*. Voor diegenen met een minder technisch begripsvermogen schreef hij andere verhandelingen, waarbij hij de Waarheid presenteerde in een eenvoudiger vorm. In dat genre staat *Viveka-Chudamani* op de eerste plaats. In 580 zoetgevooisde verzen vertelt Sankaracharya over een voortdurende dialoog tussen een meester en zijn discipel over de menselijke dilemma's, over de aard van de Ultieme Realiteit, en de manier om bevrijding te verwerven van de kluisers van *samsara*.

De leerling benadert de goeroe nederig en dient zeven vragen in (vers 51):

1. Wat is gebondenheid?
2. Hoe ontstaat het?
3. Hoe kan het doorgaan?

4. Hoe wordt men ervan bevrijd?
5. Wat is datgene wat niet het ware zelf is?
6. Wie is het Ware zelf?
7. Hoe kan men onderscheid maken tussen de twee – het ware en het onware zelf?

De Meester behandelt de vierde vraag het eerst, namelijk *Hoe wordt men bevrijd van gebondenheid?* De commentator geeft een heel interessante reden voor het eerst oppakken van de vierde vraag. Hij zegt: *Wanneer iemand vast zit in een brandend huis, zal zijn eerste impuls zijn om de vlammen te doven en aan de dood te ontsnappen. Hij zal er niet in geïnteresseerd zijn te weten hoe het vuur veroorzaakt werd, hoever het zich verspreid heeft, enzovoort.*

De Meester geeft een significante vingerwijzing: er zijn veel dingen die anderen voor u kunnen doen, maar de poging tot bevrijding moet van uzelf uitgaan. Anderen kunnen misschien de last van uw hoofd afnemen en uw lijden doen verminderen, maar het lijden dat voortkomt uit honger of iets dergelijks kan alleen verlicht worden door uzelf.

De verzen 18-27 zijn heel aantrekkelijk en populair. Zij sommen de vier vereisten op die Sankaracharya als essentieel beschouwt voor iemand die streeft naar bevrijding en definiëren ze. Zij komen voor in de meeste van zijn kortere verhandelingen, dus worden zij beschouwd als een essentieel deel van de methode van die grote Meester Sankara. Wij kunnen ze beschouwen als Sankara's Regels. Charles Johnston voegde een appendix toe aan zijn vertaling van de *Viveka-Chudamani*, waarin hij deze vier vereisten voor Moksha vergelijkt met parallele passages van westerse mystici, waaronder de *Navolging van Christus* van Thomas à Kempis, *De spirituele gids* van Miguel de Molinos, *A Short Rule* (Een korte leefregel) van de abt Ludovicus Blossius van de Orde van de Heilige Benedictus en *Een ernstige oproep tot een vroom en heilig leven* van William Law, de anglicaanse mysticus. Zo krijgen wij een voldoende representatief overzicht van de westerse leringen die hetzelfde terrein bestrijken als Sankara's Regels. De vier vereisten zijn:

1. Onderscheid tussen het Eeuwige en het niet-eeuwige;
2. Vrijheid van genotzucht over de vruchten van aards en niet-aards werk;
3. Een groep van zes deugden: kalmte, controle, beëindiging, volharding, vertrouwen, concentratie;
4. Verlangen naar bevrijding.

Het boek *A Short Rule* zegt: *Wanneer zal ik sterven voor mijzelf en voor al wat geschapen is? Wanneer leeft er niets anders meer in mij dan alleen Gij? De Navolging van Christus* zegt: *Het is niet moeilijk om menselijk comfort te minachten als wij dat hebben wat goddelijk is.*

Licht op het Pad zegt met betrekking tot controle:

Grote waakzaamheid en voorzichtigheid zijn geboden bij het spreken, opdat (het gebruik van) te veel woorden vermeden wordt en er geen ongepaste (woorden) worden gebruikt. Laat uw spreken kort

zijn, eenvoudig en kalm (A Short Rule, p.58).

Ook aan deze vier vereisten dient door de discipel te worden voldaan door zijn eigen inspanningen. Ofschoon vanaf het begin de stappen van de aspirant geleid zijn door de Meester, moet toch de overtuiging van de opperste realiteit en van de waarde van het spirituele leven zijn eigen overtuiging zijn.

Onze eigen inspanning wordt gevolgd door identificatie met de Meester, in hart, denken en wil. Deze notie van de Meester of de goeroe bestaat ook in theosofie, maar de Meesters zijn er alleen maar tot u zich goed en wel op het Pad bevindt. Voorbij dat punt staat u alleen, natuurlijk goed uitgerust met de eigenschappen die ontwikkeld zijn en met de begeleiding die u gegeven is door de Meester.

Het voorwoord van *Aan de Voeten van de Meester* bakent de stappen van de aspirant af en lijkt daarin veel op *Viveka-Chudamani*. De allereerste woorden komen uit de Bijbel: *voor hen die aankloppen.*

Dan staat er: *Naar voedsel kijken en zeggen dat het lekker is, zal de uitgehongerde mens niet verzadigen; hij moet zijn hand uitsteken en eten.*

Daarom dient hij te weten dat het dit voedsel is dat zijn honger zal stillen.

Met andere woorden: het aanhoren van de woorden van de Meester is niet genoeg; je moet doen wat hij zegt. *Aan de Voeten van de Meester* geeft ook vier vereisten, net als de *Viveka-Chudamani*. Het allereerste woord is *viveka*. Alcyone gebruikt het woord 'onderscheidingsvermogen'.

De aantallen en soorten van *viveka* die daar belicht worden, doen het lijken alsof hij tot u persoonlijk spreekt over uw tekortkomingen en problemen.

Om kort te gaan, *Aan de Voeten van de Meester* geeft in eenvoudige taal, de kern weer van veel van de boeken over oosterse wijsheid.

Waarom deze queeste?

In de Bharatiya Vidya Bhavan-uitgave van *Viveka-Chudamani*, legt de vertaler P. Sankaranarayanan ons in zijn inleiding twee vragen voor, die in alle oprechtheid gesteld kunnen worden door moderne zoekers. Deze stellen misschien oprecht vragen over het doel en de waarde van een dergelijke metafysische queeste in deze technologische eeuw waar de mens zichzelf geen beperkingen stelt bij het veroveren van de natuur. De vertaler zelf is bezig met een diepgaande zoektocht naar spiritualiteit, dus hij heeft een antwoord klaar. *De metafysische queeste in de beslotenheid van iemands wezen is niet minder inspannend in haar voorbereiding en uitvoering en niet minder opwindend en vruchtbaar in haar resultaat dan de avonturen van de moderne mens om de maan te betreden, en nu Mars. Beide zijn avonturen van de Geest om het oneindige te onderzoeken, de ene van 'de Geest van de Mens', de andere van 'De Geest die de Mens is'.*

Men kan zich echt afvragen:

Wie is groter? De Schepper die deze wereld en de Mens daarin geschapen heeft? OF de schepping van de Schepper: de Mens, die zo gericht is op het ontrafelen van het mysterie en de ingewikkeldheden van die schepping?

Onlangs vertelde mijn fysiotherapeut dat twee wetenschappers na twintig jaar onderzoek vastgesteld hebben dat 'van de twaalf paar hersenzenuwen de eerste, de geurzenuw, in staat is om tienduizend soorten geuren te ervaren.' Ik ben een student in de menswetenschappen, dus ik was behoorlijk verbijsterd. Die wetenschappers op hun beurt zijn verbijsterd wanneer wij de *Bhagavad Gita* voordragen waar Arjuna zegt in hoofdstuk XI: *O heer! Ik neem in u alles waar.*

Wat beiden dus gemeen hebben is 'het gevoel van verwondering'. In het boek *De wereld van Sophie* (door Jostein

Gaarder) wordt de filosoof als volgt gedefinieerd: *Het enige wat we nodig hebben om goede filosofen te zijn is de eigenschap van verwondering.*

Als u zich niet verwondert of niet de nieuwsgierigheid van de wetenschapper naar kennis bezit, bent u slechts een plant. Alberto beschrijft deze kalme, gewone mensen aan Sophie op een prachtige manier.

Hij zegt: *Het hele universum is een bron van verwondering. Het is, op een bepaalde manier, het witte konijn dat de goochelaar uit zijn lege hoed tovert. Wij die hier in de wereld leven zijn microscopisch kleine insecten die diep in de vacht van het konijn leven. Maar filosofen proberen altijd langs de fijne haren van de vacht omhoog te klimmen, om precies in de ogen van de goochelaar te kijken. De planten zijn er tevreden mee om diep in vacht van het konijn te blijven.*

Jivanmukta

In het laatste deel van *Viveka-Chudamani*, ongeveer bij vers 430, zien wij een gedetailleerde uiteenzetting over de mens die zelfs in het leven vrij is; hij wordt *Jivanmukta* genoemd. Het refrein loopt door vanaf vers 428 tot 441. *Hij wiens wijsheid aldus stevig blijft staan, wiens gelukzaligheid onverstoord blijft, door wie deze wereld vrijwel vergeten is, van hem wordt gezegd dat hij vrij is, zelfs in het leven.*

De vertaler stelt een vraag bij deze *Jivanmukta's* en beantwoordt die ook. De vraag is *Welk nut hebben deze Jivanmukta's voor de wereld? Zij hebben misschien hun eigen moksha bewerkstelligd, maar wat voor goed doen zij de wereld? Zelfs een filantroop of een maatschappelijk werker is beter dan zij zijn.*

Hij geeft zelf het antwoord, met het voorbeeld van Bhagavan Ramana van

Tiruvannamalai en zegt: *Hebben wij niet gezien dat hij alleen al door zijn aanwezigheid een Copernicaanse revolutie bewerkstelligde, waarbij hij het denkvermogen van mensen losmaakte van materiële zaken en zich liet richten op het atman?* Het is verleidelijk om nogmaals te citeren uit *Aan de Voeten van de Meester*. In het hoofdstuk over Onderscheidingsvermogen staat: *Je moet niet alleen onderscheid maken tussen wat nuttig en wat onnuttig is, maar ook tussen het meer nuttige en het minder nuttige. De armen voeden is een goed, edel en nuttig werk; maar hun zielen te voeden is edeler en nuttiger dan het voeden van hun lichamen. Iedereen met een goed inkomen kan het lichaam voeden, maar alleen zij die weten kunnen de ziel voeden. Als je weet, is het je plicht anderen te helpen weten.*

Net als de Meesters van theosofie openbaart de Meester van *Viveka-Chudamani* aan de discipel alle geheimen van het complexe, afgescheiden zelf, in wijze en welsprekende woorden, met praktische illustraties uit onze gemeenschappelijke ervaring. Bovendien openbaart hij hem de stappen waardoor hij kan opstijgen

naar het Zelf dat zonder afgescheidenheid is.

In feite leidt de Meester de discipel tot aan en door de eerste inwijding, die toegang biedt tot de inspannende weg naar adeptschap. Daarna ziet de discipel het pad en moet hij trouw dat aloude, enge pad volgen dat zich voor hem uitstrekt, het pad dat de zieners betreden op weg naar het doel van goddelijkheid.

In het Sanskriet bestaat een beroemd drama, *Abhijnana Sakuntalam*, geschreven door de grote dichter Kalidasa. Algemeen wordt aangenomen dat Goethe, de grote toneelschrijver en dichter van Duitsland, onder de indruk was van Kalidasa's *Sakuntalam*. Goethes werk *Faust* toont de neerslag hiervan. Ik wil eindigen met een citaat uit die *Faust*: *Besinne dich doch!*

*Nur einen Schritt,
So bist du frei.*

In het Nederlands:

*Bespiegel, overweeg, herinner u,
(neem uw toevlucht tot introspectie),
Dan nog maar één stap en u bent vrij!*

Uit: *The Theosophist*, juni 2009
Vertaling: A.M.I.

EEN WAAR THEOSOOF

Niet het individuele en vastberaden voornemen om zelf het Nirvana (het hoogtepunt van alle kennis en absolute wijsheid) te bereiken, wat tenslotte slechts verheven en glorieuze zelfzucht is, maar het zelfopofferend zoeken naar de beste middelen om onze naaste op het juiste pad te brengen, en zoveel van onze medeschepselen als ons mogelijk is er hun voordeel mee te laten doen, maakt iemand tot een waar theosoof.

*(uit Het standpunt van de Chohan ten aanzien van de T.S.,
door M. Conger, Gecombineerde chronologie bij De Mahatma Brieven
aan A.P. Sinnett en the Letters of H.P. Blavatsky aan A.P. Sinnett)*